

Tučan Fran: Naše rudno blago. Izdala Matica Hrvatska, Zagreb 1919. S pregledno karto rudnih nahajališč Jugoslavije v merilu 1:1.500.000, ki jo je narisal J. Poljak.

Ta knjižica, ki je namenjena le širši publiki, obsega s kazalom vred 235 strani. Po eni strani skuša podati pisatelj čitatelju vpogled v naše rudno blago, po drugi pa ga namerava seznaniti v poljudni obliki s prašanji o postanku rud v prirodi. Prvo prašanje obravnava pisatelj z ozirom na vse ozemlje Jugoslavije, tako da se ozira na naše kraje kakor tudi na mnogo bogatejšo Srbijo. Isto velja o dodanem zemljevidu. V teoretičnem oziru avtor nikakor ne obremeni čitatelja, tako da mu tudi neuki lajik lahko sledi, in da sme reči pisatelj upravičeno, »da nam knjiga nije učena».

Stvarno naj pripomnim le dvoje. Pred vsem je neopravičeno, da obravnava pisatelj rudne razmere v Sloveniji in one v Srbiji z istega stališča. Razmere pri nas in v Srbiji so v tem oziru bistveno drugačne. Naša rudišča so za svetovni trg do malega brez vsakega pomena, o srbskih rudiščih pa to sigurno ne velja, in bo najbrže še vedno manj veljalo, čim bolj se bomo seznanili z njimi. Tu bo treba prej ali slej kritičnega peresa, ki ne bo sestavljalo popolnoma neekvivalentnih pojmov drugega poleg drugega; v starejši literaturi nahajamo omenjeno še to in ono nahajališče, ker se je pač pred 50 in več leti morda izplačalo tam dobivati kako snov, za katero se pa v tej množini dandanes živa duša ne zmeni več. Docela napačno je na primer prevzemati iz starejše literature podatke, kakršne izsledimo o železu v naših krajih. To so bajke. Moderna nemška literatura — H. Tertsch, »Die Erzbergbaue Oesterreich-Ungarns» ali L. Waagen v »Wirtschaftskunde der Länder der ehemaligen österr.-ungar. Monarchie» — nam slika naše razmere realno in obenem bistveno drugače nego Tučan.

Drugi nedostatek, ki ga naj tu omenim, so slovenska krajevna lastna imena. Samo na strani 63. čitamo na primer »kod Velikoga Lašča«, »Višnja-gore«, »Kozja«, ali na strani 207. »kod Prevalje«.

Hinterlechner.

M. M. Nikolić: Sonja. Beograd. S. B. Cvijanović. 1920. V cirilici. 100 str.

Kaj je to? Hm... Morda zgodba, medla zgodba sedemnajstletnih gimnazijcev, ki v svojih viharjih začetkih brsteče moškosti neverjetno padajo iz deške razposajenosti v topoglavo otožnost, iz čudne lahkomiselnosti v črnogledno modrovanje, zgodba prezgodaj zrelih deklet, smrtno zaljubljenih v sedemnajstletne svoje junake in svetožalno se ubijajočih, — ali je morda vse to, kar je napisano v stari obliki sanjavega in čenčavega, na široko govorečega in malo pripovedujočega cmeravega dijaškega dnevnika, le nesmiselna frankofilska snimka in presaditev neumne in bolne tuje navlake v naše vedre in zdrave domače razmere...?

Sedemnajstletno fante, ki se v svoji zaljubljenosti ne utegne pripravljati za zrelostni izpit, svetožalno modruje o življenju in smrti, modruje kakor kak sedemdesetletni starček, ki je že vse okusil in se vsega preobjedel in naveličal. Razen tega je fante bolno, živčno hudo bolno. Bolni so sploh vsi ljudje, ki so tako nesrečni, da jih je avtor pogledal, bolni in v pojavih svoje bolezni čisto nemogoče, prezrele ali nezrele in čmerikave lesnike. — Zaljubljeni so, silno srečno in strašno nesrečno zaljubljeni, kajpa. Ali njihova ljubezen ni čista in